

Gdańsk, 13 maja 2022

dr hab. Natasza Kosakowska-Berezecka, prof. UG

Instytut Psychologii

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytetu Gdańskiego

Recenzja pracy doktorskiej mgr Adama Grudnia, pt. „Czynniki warunkujące postrzeganie osób kandydujących na stanowiska polityczne: Rola stereotypów płciowych”, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Anny Kwiatkowskiej (Instytut Psychologii, Polska Akademia Nauk).

Przedstawiona rozprawa doktorska dotyczy problematyki stosowania podwójnych standardów w ocenie kandydatów i kandydatek na stanowiska polityczne i istnienia sankcji społecznych, na które napotykać osoby, których zachowania i działania naruszają preskryptywne treści stereotypów płci. Poruszone w pracy wątki badawcze skupiają się zatem wokół kwestii nierównych szans z jakimi muszą się mierzyć kobiety angażujące się w działalność polityczną. Wyraźne dysproporcje w liczbie kobiet i mężczyzn zajmujących stanowiska polityczne to ważny problem społeczny – według raportu Światowego Forum Ekonomicznego z 2021 roku w obrębie działalności politycznej od wielu lat mamy do czynienia z największą luką w zakresie równości płci - wg Global Gender Gap Report obecność i widoczność kobiet w polityce jest wciąż niska – do tej pory na całym świecie zlikwidowano zaledwie 22% mierzonej luki (100% oznacza równą reprezentację kobiet i mężczyzn w polityce). We wszystkich 156 krajach objętych indeksem nierówności płci, kobiety posiadają jedynie 26,1% z około

35 500 miejsc w parlamencie i tylko 22,6% z ponad 3400 tek ministrów na całym świecie. W 81 krajach nigdy nie było kobiety na czele państwa. Przy obecnym tempie postępu w zakresie wyrównywania szans między kobietami i mężczyznami Światowe Forum Ekonomiczne szacuje, że potrzeba będzie jeszcze 145,5 lat, aby osiągnąć stan parytetu płci w polityce. Wyniki te zdecydowanie wskazują na to jak bardzo istotne są badania naukowe dotyczące postrzegania kobiet w polityce.

W ramach projektu doktorskiego przeprowadzono badanie pilotażowe, badanie eksperymentalne oraz badanie korelacyjne. Ich celem była analiza wpływu szeregu zmiennych na decyzje dotyczące wyboru, oceny kandydatów i kandydatek na stanowiska polityczne oraz oceny ich programów politycznych ze szczególnym uwzględnieniem płci osoby kandydującej. Dodatkowo w badaniu 1 analizowano wpływ typu programu politycznego prezentowanego przez kandydata/kandydatkę na jej ocenę oraz typu stanowiska. Prezentowany program był albo skupiony wokół kwestii kojarzonych z obszarami stereotypowo „kobiecy” (opieka nad dziećmi, przeciwdziałanie dyskryminacji kobiet) lub był związany z obszarami typowo „męskimi” (podatki na policję, wzmacnianie wojskowości), natomiast kandydatki/kandydatki kandydowali albo na bardziej wysoko statusowe stanowisko parlamentarzysty/teki lub ubiegali się o stanowisko o niższym statusie: wójta. W badaniu 2 analizowano z kolei relacje między oceną kandydatek politycznych a zmiennymi indywidualnymi: przekonaniem politycznym, orientacją na dominację społeczną, przekonaniem o bezpieczeństwie świata, ambiwalentnym seksizmem, czynną aktywnością wyborczą, płcią, wiekiem, miejscem zamieszkania, wykształceniem własnym, oraz wykształceniem rodziców osoby badanej.

Zalety pracy:

- 1) Przedłożony do recenzji projekt badawczy z pewnością podejmuje istotną społecznie tematykę. Zaproponowany schemat eksperymentalny (badanie 1), jak i badanie korelacyjne (badanie 2) są komplementarne i pozwoliły na wykazanie istotnych i ciekawych zależności – najważniejsze z nich opiszę poniżej. Bardzo doceniam zastosowany schemat

eksperymentalny i starannie przygotowaną manipulację programem politycznym prezentowanym przez kandydata i kandydatkę.

- 2) Przeprowadzone badania są osadzone w kontekście postrzegania kobiet w obszarze polityki, która jest zdominowana przez mężczyzn. Przeprowadzone analizy pozwoliły m.in. na potwierdzenie zależności wykazanych już w innych badaniach, wskazujące na to, że mężczyźni są uznawani za lepszych kandydatów na stanowiska polityczne niż kobiety. Co ciekawe, efekt ten był silniejszy u kobiet – widoczne jest zatem, że kobiety postrzegają działalność polityczną za sferę typową męską, w której miejsce powinni znaleźć przede wszystkim mężczyźni – powodem tego może być zarówno fakt, że kobiety polityczki mogą być negatywnie odbierane jako osoby naruszające normy społeczne, za co spotyka je kara w postaci niższych ocen interpersonalnych. Te negatywne oceny mogą być wzmocnione przekonaniem, iż łączenie ról politycznych z rodzinnymi jest dla kobiet albo bardzo trudne albo wręcz niemożliwe. Z drugiej strony kobiety być może widzą, jak bardzo męski, rywalizacyjny i trudny jest świat polityki i po prostu nie życzą innym kobietom mierzenia się z takimi przeciwnościami.

Uzyskane wyniki pozwoliły również na weryfikację hipotez związanych z obecnością efektu odwetu w ocenie zarówno kobiet i mężczyzn startujących w wyborach. Efekt odwetu, zjawisko opisywane przez m.in. Laurie Rudman występuje w momencie kiedy prezentowane cechy lub manifestowane zachowania wykraczają poza granice stereotypów czyli są niezgodne z preskryptywnymi cechami przypisywanymi płci osoby, lub kiedy wkraczają one w obszary zarezerwowane dla płci przeciwnej. Mogą wtedy narazić się m.in. na sankcje interpersonalne skutkujące obniżeniem oceny ich stopnia lubienia lub kompetencji. Badanie 1 wskazało na obecność efektu odwetu w przypadku zarówno kobiet kandydatek, jak i oceny kandydatów politycznych prezentujących programy skupione wokół kwestii kobiecych.

Podobnie ciekawy wynik wskazujący na efekt odwetu wobec mężczyzn można zaobserwować w ocenach kandydatów na mniej prestiżowe stanowisko wójta - zatem w niektórych aspektach działalności politycznej mężczyźni zostają karani za wchodzenie w role postrzegane jako przynależne kobietom, zaś kobiety ponoszą kary za wchodzenie w role zarezerwowane dla mężczyzn, natomiast zachowania zgodne z przypisanymi rolami społecznymi są doceniane i wzmacniane – podobne prawidłowości w zakresie efektu odwetu obserwuje się również w innych sferach zawodowych, w których kobiety i mężczyźni przekraczają granice stereotypów.

- 3) W badaniu 2 również wykazano szereg ciekawych wyników, zdecydowanie wartych dalszych badań: uzyskane rezultaty analiz wskazują na istotny związek między przekonaniami politycznymi takimi jak fundamentalizm religijny oraz ksenofobia, które korelowały ujemnie z ogólną oceną programu, kompetencjami kandydatki, jej przyszłością polityczną, postrzeganymi cechami sprawczymi oraz potencjalnym oddaniem głosu. Potwierdzono również związek życzliwego i wrogiego seksizmu z ogólną oceną programu (głównie u respondentek), oceną aspektów programu wyborczego (głównie u respondentów), oceną kompetencji kandydatki, oceną przyszłości politycznej, oceną poziomu cech sprawczych oraz potencjalnego oddania głosu na kandydatkę. Podobnie wykazano szereg związków między orientacją na dominację społeczną a postrzeganiem kandydatek politycznych, ale jedynie u mężczyzn. Z kolei negatywny związek między poczuciem, że świat jest miejscem niebezpiecznym a oceną kandydatek zaobserwowano jedynie u kobiet. Ciekawe jest również to, że jednym z czynników demograficznych powiązanych z pozytywnymi ocenami kandydatek politycznych był poziom wykształcenia matki – efekt ten był widoczny u mężczyzn.

- 4) Warto również docenić kilka części dwóch rozdziałów teoretycznych, które zawiera praca – w rozdziale pierwszym Autor m.in. zaprezentował ciekawe tło historyczne opisujące stopniowe zwiększanie obecności i roli kobiet w polityce w Polsce i na świecie i dokonał analizy rozkładu stanowisk w polityce pod kątem rodzaju zadań politycznych stawianych przez kobietami i mężczyznami - podział na sfery działalności politycznej typowo męskiej (często kojarzonej z agresywnymi, obronnymi działaniami) i kobiecej (kojarzonej z opiekuńczością) jest zauważalny przy obsadzaniu stanowisk ministerialnych zarówno w polskim, jak i innych europejskich rządach. Natomiast w rozdziale drugim w sposób spójny i klarowny Autor dokonując przeglądu literatury wykazał związek między stereotypowym postrzeganiem osób ubiegających się o różne urzędy polityczne a poziomem seksizmu, orientacją na dominację społeczną, poczuciem zagrożenia, jak i konserwatywnymi przekonaniem politycznymi

Kwestie dyskusyjne:

Wstęp teoretyczny

- 1) Przede wszystkim głównym ograniczeniem pracy jest brak dokładnego i bezpośredniego uzasadnienia testowanych hipotez i zaplanowanego schematu eksperymentalnego i korelacyjnego za pomocą aktualnych koncepcji wyjaśniających negatywne postrzeganie kobiet w zawodach/obszarach stereotypowo męskich – jest to tematyka szeroko opisywana w literaturze przedmiotu. Już na poziomie tytułu pracy, jak i prezentowanych celów ogólnych, jak i hipotez brakuje tak naprawdę jasnego opisu, jakie mechanizmy dana praca analizuje. Ze wstępu pracy, jak i części teoretycznej dowiadujemy się jedynie, że praca skupia się na tym, czy osoby badane będą stereotypizować kandydatów/kandydatki na stanowiska polityczne w zależności od ich płci. Tak postawiony problem badawczy nie jest nowatorski i nie wiemy tak naprawdę jaką lukę w istniejących koncepcjach i badaniach Autor chce zbadać. We wstępie

do pracy czytamy iż, „głównym celem badania było poszerzenie wiedzy na temat czynników warunkujących podejmowane decyzje wyborcze oraz tworzenie opinii na temat polityków, ze szczególnym uwzględnieniem roli stereotypów płciowych. Założono, że w procesie postrzegania sfery politycznej mogą być aktywizowane schematy ról płciowych, gdyż działalność polityczna (utożsamiana z władzą, dominacją oraz rządzeniem), uchodzi za domenę mężczyzn. W związku z tym osoby ubiegające się o stanowiska polityczne oraz różne aspekty ich działalności mogą być postrzegane przez pryzmat stereotypów płciowych”. Efekt ten jest już opisany w literaturze, zatem w opisie problemu badawczego brakuje wskazania w jakim stopniu praca stanowi oryginalny pomysł badawczy. Autor stawia wiele ciekawych hipotez, ale na poziomie definiowania badanej kwestii nie widać w pracy nowatorskich wątków. Podobnie wniosek ogólny, który Doktorant opisuje w streszczeniu pracy, wskazujący, że „przeprowadzone badania ukazały, iż w sferze polityki kandydaci na stanowiska różnych szczebli rządowych są postrzegani w sposób stereotypowy ze względu na płeć” nie jest odkrywczy.

- 2) W części teoretycznej w wielu miejscach mamy do czynienia z bardzo pobieżnym i skrótowym opisem działania mechanizmów mogących dobrze uzasadnić stawiane hipotezy – np. w podrozdziale „płeć a stereotypizacja” jedno ze stawianych pytań brzmi, czy płeć jest istotną przesłaną w podejmowaniu decyzji wyborczych – istnieją wyniki badań, jak również koncepcje teoretyczne, które pozwoliłyby na dokładniejsze opisanie mechanizmów, które wyjaśniają wpływ płci na postrzeganie kandydatów politycznych. Autor wskazuje jako jeden z mechanizmów wyjaśniających podtrzymywanie stereotypów płci istnienie ról społecznych i cytuje tutaj Alice Eagly nie wymieniając jednak nazwy klasycznej Teorii Roli Społecznej i nie odnosi się do niej wyjaśniając swoje hipotezy czy interpretując wyniki. W rozdziale drugim Autor w sposób bardzo skrótowy (zaledwie parę zdań, nie zawierających odniesień

bibliograficznym do aktualnej literatury) opisuje przyczyny dysproporcji kobiet w polityce – to bardzo ważny wątek dla pracy i dobrze przebadany w innych zmaskulinizowanych dziedzinach takich jak np. branża STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), czy ogólnie w sferze biznesu i na najwyższych szczeblach zarządzania. Tutaj literatura jest bardzo obszerna i z pewnością odniesienie się do niej pomogłoby umiejscowić pracę w kontekście współczesnych wyjaśnień braku wystarczającej reprezentacji kobiet w branżach zmaskulinizowanych, do których świat polityki również należy. Poniżej przytaczam kilka koncepcji/badań, które pomogłyby dopracować hipotezy i pogłębić zrozumienie uzyskanych rezultatów.

- Autor opisując stereotypy płci może sięgnąć do badań Deaux, K., & Lewis, L. L. (1984).

Structure of gender stereotypes: Interrelationships among components and gender label. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(5), 991–1004. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.46.5.991>.,

potwierdzone również bardziej współcześnie przez Elizabeth Haines i wsp. :

Haines, E. L., Deaux, K., & Lofaro, N. (2016). The Times They Are a-Changing ... or Are They Not? A Comparison of Gender Stereotypes, 1983–2014. *Psychology of Women Quarterly*, 40(3), 353–363.

<https://doi.org/10.1177/0361684316634081>. Według nich stereotypy różnic między kobietami i mężczyznami układają się w cztery główne komponenty: cechy, role, wygląd fizyczny oraz zawody wykonywane przez kobiety i mężczyzn. Ta koncepcja pozwoliłaby trochę uporządkować treści w części teoretycznej w rozdziale 2, w którym Autor pokazuje jak procesy stereotypizacji regulują postrzeganie kobiet w polityce.

- Ponadto powołując się na badania dotyczące efektu odwetu mógłby też uzasadnić swoje zamierzenia badawcze i osadzić swoje hipotezy w kontekście Teorii Niespójności Roli ze Statusem, która wskazuje na to, iż kobiety i mężczyźni, którzy zachowują się niezgodnie ze stereotypem są karani za wchodzenie w role o statusie sprzecznym z ich płcią, co stanowi

zagrożenie dla hierarchii płci – Autor nawet przywołuje artykuły opisujące tę teorię, ale nie używa jej do uzasadniania swoich hipotez:

Rudman, L.A.; Moss-Racusin, C.A., Phelan, J.E. et al. (2012). Status incongruity and backlash effects: Defending the gender hierarchy motivates prejudice against female leaders. *J Exp Soc Psychol*, 48, 165-179. <https://doi.10.1016/j.jesp.2011.10.008>

Moss-Racusin, C. A., Phelan, J. E., & Rudman, L. A. (2010). When men break the gender rules: Status incongruity and backlash against modest men. *Psychology of Men & Masculinity*, 11(2), 140–151. <https://doi.org/10.1037/a0018093>

Yildirim, T. M., Kocapinar, G., & Ecevit, Y. A. (2021). Status Incongruity and Backlash against Female Legislators: How Legislative Speechmaking Benefits Men, but Harms Women. *Political Research Quarterly*, 74(1), 35–45. <https://doi.org/10.1177/1065912919861443>

- zastanawia mnie też brak odniesień i powołania się na najbardziej klasyczne i łatwe do znalezienia artykuły zawierające istotne z punktu prezentowanych badań wyniki pokazujące różne ważne mechanizmy obecne w stereotypizowaniu kobiet polityczek – oto niektóre z nich:

Okimoto, T. G., & Brescoll, V. L. (2010). The Price of Power: Power Seeking and Backlash Against Female Politicians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(7), 923–936. <https://doi.org/10.1177/0146167210371949>

Brown, E. R., Phills, C. E., Mercurio, D. G., Olah, M., & Veilleux, C. J. (2018). Ain't she a woman? How warmth and competence stereotypes about women and female politicians contribute to the warmth and competence traits ascribed to individual female politicians. *Analyses of Social Issues and Public Policy (ASAP)*, 18(1), 105–125. <https://doi.org/10.1111/asap.12151>

Mendez, J. M., & Osborn, T. (2010). Gender and the Perception of Knowledge in Political Discussion. *Political Research Quarterly*, 63(2), 269–279. <http://www.jstor.org/stable/20721489>

Huddy, L., & Terkildsen, N. (1993). Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates. *American Journal of Political Science*, 37(1), 119–147. <https://doi.org/10.2307/2111526>

Dolan, K. (2010). The impact of gender stereotyped evaluations on support for women candidates. *Political Behavior*, 32(1), 69–88. <https://doi.org/10.1007/s11109-009-9090-4>

- 3) Wprowadzenie do tematyki pracy jest dosyć luźno związane z tematyką badania – Autor prezentuje w nim meandry świata polityki, jednak nie przedstawia treści nawiązujących bezpośrednio do problemu badawczego – może warto raczej w tej części wyjaśnić, czemu parytet płci w polityce jest ważny, czemu w ogóle podejmowane są działania, które mają tę sytuację zmienić – zwiększyłyby to aplikacyjny charakter pracy i pokazało szerszy kontekst społeczny prowadzonych badań.
- 4) W wielu momentach pracy brakuje połączeń między poszczególnymi paragrafami i prezentowanymi w nich koncepcjami np. nie jest jasne czemu Autor od oszczędności poznawczej przechodzi do opisu ciepła i kompetencji jako podstawowych wymiarów postrzegania jednostek; czasami też nie jest jasne czemu Autor wprowadza dane zmienne w swojej pracy np.: kwestię narcyzmu kolektywnego lub aksjomatów społecznych są opisywane, ale nie są przedmiotem badania.
- 5) Rozdział drugi pracy zawiera wiele definicji stereotypów i szczegółowo opisuje ich mechanizmy tworzenia – tak szczegółowe ujęcie i powtarzanie treści zawartych w podstawowych podręcznikach dla studentów i studentek psychologii nie jest potrzebne i konieczne tym bardziej, że przedmiotem pracy nie jest analiza mechanizmów kontrolowania stereotypów ani sposobów ich tworzenia – umiejętność dokładnej i starannej selekcji treści bezpośrednio związanej z analizowanymi zmiennymi to ważna kompetencja naukowa.
- 6) Autor zakłada negatywny związek między wiekiem a stereotypizacją kandydatek politycznych – z drugiej strony wg. Degendering theory (Silver, 2003) płeć staje się coraz mniej centralnym elementem tożsamości człowieka wraz z wiekiem, ponieważ w coraz mniejszym

stopniu ludzie realizują społeczne oczekiwania stawiane płci i proces ten wiąże się też z większą elastycznością i otwartością JA i mniejszym stereotypowym patrzeniem na świat – warto tu zerknąć do najnowszej metaanalizy dotyczącej własnego postrzegania kobiet i mężczyzn – Hsu, N., Badura, K. L., Newman, D. A., & Speach, M. E. P. (2021). Gender, “masculinity,” and “femininity”: A meta-analytic review of gender differences in agency and communion. *Psychological Bulletin*, 147(10), 987–1011. <https://doi.org/10.1037/bul0000343>

Część badawcza:

- 7) Nie jest jasne skąd bezpośrednio wynikają pytania badawcze i hipotezy – jedynie przy hipotezach 4 i 5 znajdujemy ich uzasadnienie w opisywanym w literaturze efekcie odwetu. Pozostałe hipotezy 1-3 i 6-9 nie są opatrzone podobnymi wyjaśnieniami (hipotezy 1-3 też mogą być uzasadnione efektem odwetu albo Teorią Niespójności Roli ze Statusem) i często ich uzasadnienia nie znajdziemy w bezpośrednio przytaczanych w części teoretycznej koncepcjach – np. skąd wzięły się założenia dotyczące wspólnotowości i sprawczości kandydatów/kandydatek w poszczególnych warunkach – czemu Autor nie odnosi się tutaj do Modelu Treści Stereotypu: Fiske, S. T. (2018). *Stereotype Content: Warmth and Competence Endure*. *Current Directions in Psychological Science*, 27(2), 67–73. <https://doi.org/10.1177/096372141773882>
- 8) Badanie pilotażowe i badanie 1: Nie jest jasne czemu analiza danych za pomocą Ogólnego Modelu Liniowego nie odzwierciedla modelu faktycznie testowanego w badania, zatem 2 (płeć osoby kandydującej) x 2 (typ programu wyborczego) x 2 (typ stanowiska) x 2 (płeć osoby oceniającej)? Czemu nie mamy wyników tej analizy? Pozwoliłoby to na bardziej rzetelny opis wyników i weryfikację założeń. Na jakiej podstawie stwierdzono, że zbadana liczba uczestników była wystarczająca do testowania hipotez? Nie jest jasne skąd w badaniu pilotażowym wzięło się narzędzie do badania stopnia akceptacji aksjomatów społecznych i nie

wiemy naj jakiej podstawie wnioski z badania pilotażowego zostały wyciągnięte – nie wiemy jakie analizy zostały przeprowadzone, ani nawet jaka była rzetelność zastosowanych narzędzi – nie mam zatem podstaw do oceny poprawności wyciągniętych wniosków.

- 9) W badaniu 1 nie są dla mnie jasne Tabele 1 i 2, które zawierają zbiorcze statystyki opisowe - bez podziału na warunek eksperymentalny nie są specjalnie użyteczne.
- 10) W badaniu 2 nie wiadomo, dlaczego Autor analizuje osobno wszystkie podskale wrogiego i życzliwego seksizmu – przy tak małej próbie lepiej by było skupić się na tych dwóch czynnikach. Nie jest również jasne skąd wzięły się analizy mediacyjne i czemu akurat te zostały przeprowadzone, a nie inne – przeprowadzone dokładnej analizy literatury może naprowadziłyby Autora na bardziej kierowane hipotezy w tym zakresie.
- 11) Opis wyników dotyczących miejsca zamieszkania jest dosyć niejasny – nie rozumiem w jaki sposób miejsce zamieszkania jest związane z ogólną oceną programu – kto i kiedy ocenia taki program lepiej?
- 12) Opisując implikacje swoich badań Autor stwierdza, że „prezentowanie swoich indywidualnych charakterystyk ma szansę wzbogacić obraz polityka w percepcji odbiorcy. Można wysunąć wniosek, że im mniej znana osoba polityka dla wyborców, tym większe ryzyko, że podczas tworzenia oceny na jej temat uruchomione zostaną skróty poznawcze. [...] Zatem akcentowanie indywidualnych cech i właściwości może wpłynąć na takie ocenianie osoby kandydującej, które nie będzie obciążone stereotypem” – to nie było przedmiotem badania, zatem nie jest jasne skąd taki wniosek został wyciągnięty.
- 13/ Inne (drobniejsze) kwestie:
 - Autor w swojej pracy używa terminu „Trzeci Świat” opisując kraje rozwijające się – jest to termin ściśle związany z podziałem politycznym świata w czasach zimnej wojny (1946-1991) –

współcześnie unikamy tego terminu, ponieważ ma ono pejoratywny wydźwięk określając jakąś część świata jako gorszą.

- Autor pisze o nierównościach płciowych, a jednym z obszarów sprzyjających podkreśleniu tych nierówności może być język – zatem warto by w pracy stosowane były feminatywy – kandydaci i kandydatki, politycy i polityczki – dzięki temu możemy zwiększać dostępność poznawczą w zakresie obecności i widoczności kobiet w polityce – warto zajrzeć: Stahlberg, D., Braun, F., Irmen, L., & Szczesny, S. (2007). Representation of the sexes in language. In K. Fiedler (Ed.), *Social communication*. 163–87. New York: Psychology Press. Stanowisko Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów z 25.11.2019 http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1861:stanowisko-rjp-w-sprawie-zenskich-form-nazw-zawodow-i-tytulow&catid=98&Itemid=58
- W wielu miejscach w pracy napotykamy dosyć obszerne fragmenty, w których Autor opisuje różne koncepcje i mechanizmy bez odniesienia się do literatury.
- spis literatury nie jest zgodny z APA, dostrzegam tam błędy interpunkcyjne, oraz brak DOI.
- Autor pisze o Tadeuszu Szlendaku, a jak rozumiem chodzi o polskiego socjologa Tomasza Szlendaka.

W podsumowaniu recenzji pragnę stwierdzić, że doceniam wartość społeczną badań i zastosowany w badaniu pierwszy schemat eksperymentalny. Autor wykazał się wystarczającym poziomem wiedzy teoretycznej i posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia badań empirycznych oraz analizy danych. Przeprowadzone badania mają charakter oryginalny, a podjęty problem ma istotną wartość poznawczą i społeczną. Uwagi krytyczne przedstawione w recenzji stanowią bardzo ważne punkty do dyskusji (na którą bardzo liczę) i stanowią rekomendacje w przypadku przygotowania publikacji i dalszych kroków rozwijających prezentowany projekt badawczy.

Przedłożona mi do recenzji dysertacja **mgr Adama Grudnia, pt. „Czynniki warunkujące postrzeganie osób kandydujących na stanowiska polityczne: Rola stereotypów płciowych”** – spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim zgodnie z Ustawą o tytułach i stopniach naukowych z 2003 r. i wnioskuję o dopuszczenie mgr Adama Grudnia do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Gdańsk, 13 maja 2022

Natasza Kosakowska-Berezecka

